

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ในลักษณะของการศึกษาสำรวจ (Survey Study) ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ผู้นำท้องถิ่น และโต๊ะอิหม่าม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการสนับสนุนการพัฒนาโครงการการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้วยการให้ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียนระดับจังหวัด ผู้นำท้องถิ่นและโต๊ะอิหม่ามเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม รวมทั้งใช้วิธีสัมภาษณ์ การสังเกต และนำเสนอข้อมูลตอนที่ 1 ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มาคำนวณหาค่าร้อยละ (Percent) แล้วนำไปเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง ส่วนข้อมูลตอนที่ 2 ซึ่งเป็นความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ผู้นำท้องถิ่น และโต๊ะอิหม่าม เกี่ยวกับบทบาทของโต๊ะอิหม่ามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการสนับสนุนการพัฒนาโครงการการศึกษานอกระบบโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน นำมาหาค่ามัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) มาทดสอบสมมติฐาน และทดสอบความแตกต่างทางความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ผู้นำท้องถิ่น และโต๊ะอิหม่าม และในกรณีที่พบว่าความแตกต่างมีนัยสำคัญได้ใช้วิธีของ Scheffe ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยที่ละคู่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ก. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียนระดับจังหวัด ผู้นำท้องถิ่น และโต๊ะอิหม่าม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมี 4 จังหวัด คือ จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี และจังหวัดสตูล

ใน 4 จังหวัดเหล่านี้ประกอบด้วยจำนวนประชากรที่ต้องศึกษาทั้งสิ้น 2,844 คน โดยแยกออกเป็นดังนี้

1. ผู้บริหาร คือ ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียนระดับจังหวัด สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ประกอบไปด้วยหัวหน้าหรือผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้ช่วยหัวหน้าหรือผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หัวหน้าฝ่ายบริหาร หัวหน้าฝ่ายแผนงานและโครงการ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาสายสามัญ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาสายอาชีพ หัวหน้าฝ่ายพัฒนาและฝึกอบรม และหัวหน้าฝ่ายการศึกษามวลชน รวม 35 คน

2. ผู้นำท้องถิ่น คือ ผู้ใหญ่บ้าน กำนันและโต๊ะครู รวม 783 คน

3. โต๊ะอิหม่าม ประจำมัสยิดต่าง ๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวม 350 คน

ข. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียนระดับจังหวัด ผู้นำท้องถิ่นและโต๊ะอิหม่าม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งหมด 4 จังหวัด โดยได้ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มของประชากรมาศึกษาดังนี้

เทคนิคการสุ่มตัวอย่างประชากร

1. เนื่องจากผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียนระดับจังหวัด มีจำนวนน้อย ผู้วิจัยจึงใช้ผู้บริหารนี้ทุกคน คือจำนวน 35 คน

2. ผู้นำท้องถิ่น ผู้วิจัยหมายถึงผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และโต๊ะครู ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งแยกได้ดังนี้

2.1 ผู้ใหญ่บ้าน มีทั้งหมด 1,231 คน จาก 1,488 หมู่บ้าน ผู้วิจัยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมโดยเปิดตารางสำเร็จ กำหนดขนาดของประชากรน้อยที่สุดที่จะเป็นขนาดที่พอดีแทนประชากรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) (ประคองกรรณสูตร 2529 : 336) มีความเชื่อมั่น 95 % ความคลาดเคลื่อนค่าเฉลี่ย $\pm 5\%$ โดยประมาณ ได้กลุ่มตัวอย่างของจำนวนที่ $1,500 = 316$ และได้ใช้กลุ่มตัวอย่างจริง 330 คน

2.2 กำนัน มีทั้งหมด 257 คน จาก 257 ตำบล ผู้วิจัยใช้ประชากร
ทั้งหมด คือ จำนวน 257 คน

2.3 โตะครู คือ ครูใหญ่ ผู้จัดการ หรือเจ้าของโรงเรียนเอกชน
ที่เปิดสอนวิชาศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งกำลังเปิดดำเนินการสอนอยู่เป็นปกติ
จำนวน 196 โรงเรียน ผู้วิจัยจึงใช้ประชากรนี้ทั้งหมด คือ จำนวน 196 คน

3. โตะอิหม่าม ผู้นำประจำมัสยิดในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีทั้งหมด
1,125 แห่ง ผู้วิจัยหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมโดยเปิดตารางสำเร็จ กำหนดขนาดของ
ประชากรน้อยที่สุดที่จะเป็นขนาดที่พอดีแทนประชากรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane)
(ประคอง กรรณสูต 2529 : 336) มีความเชื่อมั่น 95 % ความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$
โดยประมาณ ได้กลุ่มตัวอย่างของจำนวนที่ $1,500 = 316$ และได้กลุ่มตัวอย่างจริง
350 คน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเก็บรวบรวมได้จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	ประชากรทั้งหมด	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้	กลุ่มตัวอย่างที่เก็บได้	คิดเป็นร้อยละ
ผู้บริหาร	35	35	35	100
ผู้อำนวยการศูนย์	4	4	4	100
ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์	6	6	6	100
หัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ	25	25	25	100
ผู้นำท้องถิ่น	1,684	783	492	62.84
ผู้ใหญ่บ้าน	1,231	330	204	61.82
กำนัน	257	257	167	64.98
โตะครู	196	196	121	61.73
โตะอิมมาม	1,125	350	270	77.14
รวม	2,844	1,168	797	68.24

ตารางที่ 5 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจังหวัดที่สุ่มได้

จังหวัด	ผู้บริหาร		ผู้นำท้องถิ่น		ประชาชน		กลุ่มตัวอย่าง		ประชากร		ทั้งหมด	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	โตะสุ่ม		โตะทั้งหมด	
									ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ยะลา	9	9	219	44	50	34	40	32	240	72		
ปัตตานี	9	9	455	67	109	62	89	40	320	86		
นราธิวาส	9	9	357	52	68	50	53	39	429	65		
สตูล	8	8	200	41	30	21	14	10	136	47		
รวม	35	35	1,231	204	257	167	196	121	1,125	270		

ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม

1. ศึกษาเรื่องการศึกษาจากระบบโรงเรียน การพัฒนาชุมชน จังหวัดชายแดนภาคใต้ และโต๊ะอิหม่าม ในเรื่องต่อไปนี้

1.1 การศึกษาระบบโรงเรียนในเรื่อง ความหมาย ปรัชญา ประเภทหรือลักษณะ รูปแบบ การจัด จากหนังสือ เอกสาร บทความ รายงานการประชุม สัมมนาทางวิชาการต่าง ๆ

1.2 การพัฒนาชุมชนในเรื่องความหมาย ปรัชญา แบบแผนการพัฒนา เน้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท รวมทั้งวิธีการการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่เข้าไปช่วยผสมผสานกับการพัฒนาชนบท จากหนังสือ เอกสาร บทความ รายงานการประชุม การสัมมนาทางวิชาการและวิทยานิพนธ์

1.3 โต๊ะอิหม่าม ในเรื่อง บทบาท องค์ประกอบ หลักคำสอนของ ศาสนา การจัดการองค์กรทางศาสนาอิสลามในประเทศไทย และปัญหาต่าง ๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากหนังสือ เอกสาร บทความ รายงานการประชุม พระราชบัญญัติ และวิทยานิพนธ์

1.4 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ บทบาทของผู้นำชุมชนทางศาสนาอิสลามในประเทศไทย และผู้นำชุมชนอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนการพัฒนาโครงการการศึกษาจากระบบโรงเรียน

2. สร้างข้อกระทง (Item) จากหลักการ ทฤษฎีและข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของโต๊ะอิหม่ามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการสนับสนุนการพัฒนาโครงการการศึกษาจากระบบโรงเรียน ในแบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบรายการสำรวจ (Check list) ตอนที่ 2 เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับงาน บทบาท หรือหน้าที่ที่กระทำ หรือเข้าไปมีอิทธิพลมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามอำนาจหน้าที่ หรือกิจกรรมอื่นที่ควรกระทำ และเข้าไปช่วยเหลือหรือให้การสนับสนุนของโต๊ะอิหม่ามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกี่ยวกับการสนับสนุนการพัฒนาโครงการการศึกษาจากระบบโรงเรียน สร้างข้อกระทงแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

สำหรับมาตราส่วนประเมินค่า ผู้วิจัยให้นำน้ำหนักดังนี้

มากที่สุด	=	5
มาก	=	4
ปานกลาง	=	3
น้อย	=	2
น้อยที่สุด	=	1

3. หาคความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยให้นำข้อกระทงที่สร้างแล้วนั้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจ แก้ไข ปรับปรุง แล้วให้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 11 ท่านตรวจอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเลือกจากผู้ที่มีความรู้มีประสบการณ์ ทำงาน ด้านการศึกษาในระบบโรงเรียนหรือเกี่ยวกับในจังหวัดชายแดนภาคใต้มาแล้ว และเป็นมุสลิม มีความรู้เข้าใจในบทบาทของโต๊ะอิหม่ามและหลักคำสอนศาสนาอิสลาม รวมทั้งอาจารย์ในภาค วิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อตรวจสอบว่ามีความชัดเจน และครอบคลุมเนื้อหา วัตถุประสงค์ในสิ่งที่ต้องการวัดหรือไม่

ข้อกระทงใดที่ผู้ทรงคุณวุฒิมากกว่า 7 ท่านลงความเห็นว่าเป็นหรือเหมาะสม ผู้วิจัยใช้ข้อกระทงนั้นในแบบสอบถามต่อไป ส่วนข้อกระทงใดที่ผู้ทรงคุณวุฒิมากกว่า 7 ท่าน ลงความเห็นว่าเป็นไม่เหมาะสม ผู้วิจัยตัดข้อกระทงนั้นออกจากแบบสอบถาม สำหรับข้อกระทง ที่ได้รับการเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิให้ปรับปรุงแก้ไข ผู้วิจัยได้พิจารณาและสรุปข้อเสนอแนะ จากผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขในข้อกระทงนั้นใหม่

4. ปรับปรุงแบบสอบถาม

ผู้วิจัยให้นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขด้วยคำ ความหมายและเรียงลำดับคำถามให้เหมาะสม ทำให้ได้ข้อกระทงที่เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ ตอบแบบสอบถามจำนวน 6 ข้อ ข้อกระทงที่เป็นรายละเอียดความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของ โต๊ะอิหม่ามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการสนับสนุนการพัฒนาโครงการการศึกษาในระบบ โรงเรียน ซึ่งมี 3 ด้าน คือ ด้านความรู้พื้นฐานทั่วไป จำนวน 17 ข้อ ด้านทักษะอาชีพ จำนวน 16 ข้อ ด้านข่าวสารข้อมูล จำนวน 16 ข้อ รวมทั้งหมด 49 ข้อ และในคอนท้าย ของแต่ละด้านจะมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแบบปลายเปิดไว้ให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็น และเสนอแนะด้วย

5. ทดลองใช้ (Try-out) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ผู้นำท้องถิ่น และโต๊ะอิหม่ามในจังหวัดสงขลาจำนวน 30 คน เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในข้อกระทงอีกครั้งหนึ่งก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัยจากหน่วยงาน คือ

1. กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อขอให้ทางกรม ฯ ออกหนังสือไปยังศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส และจังหวัดสตูล เพื่อขอความร่วมมือและให้ความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส และจังหวัดสตูล เพื่อขอความร่วมมือและให้ความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลและให้ทางจังหวัด ออกหนังสือไปยังกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และโต๊ะครู เพื่อขอความร่วมมือและให้ความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างด้วย

3. ประธานคณะกรรมการมุสลิมประจำจังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส และจังหวัดสตูล เพื่อขอความร่วมมือและให้ความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจากโต๊ะอิหม่าม

ผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมด้วยผู้ช่วย ตั้งแต่วันที่ 23 เมษายน 2530 ถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2530 โดยไปพบผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียนระดับจังหวัด และประธานคณะกรรมการมุสลิมประจำจังหวัด ทั้ง 4 จังหวัดในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยให้ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ผู้นำท้องถิ่นและโต๊ะอิหม่ามตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ซึ่งผู้วิจัยคอยให้คำแนะนำและอธิบายการตอบแบบสอบถาม และกลุ่มตัวอย่างบางกลุ่ม ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากจังหวัดและคณะกรรมการกลางมุสลิม

เพื่อขอรายชื่อและสถานที่ แล้วส่งจดหมายพร้อมแบบสอบถามเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งขอความร่วมมือผู้บริหาร หรือหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนในพื้นที่ ช่วยแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถามส่งคืนให้ด้วย บางกลุ่มไม่ได้ครบตามจำนวนที่ต้องการ ผู้วิจัยต้องส่งจดหมายทวงพร้อมแบบแบบสอบถามไปให้ทำใหม่อีกครั้ง

จากการไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยได้มีโอกาสสนทนาและสัมภาษณ์ผู้บริหารการศึกษาออกโรงเรียน ผู้นำท้องถิ่น และโต๊ะอิหม่าม เกี่ยวกับบทบาทของโต๊ะอิหม่ามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในการสนับสนุนการพัฒนาโครงการการศึกษาออกระบบโรงเรียน ตลอดจนได้สังเกตสภาพความเป็นจริง เพื่อนำมาประกอบพิจารณาร่วมกับการตอบแบบสอบถามของแต่ละกลุ่มตัวอย่างว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่

วิธีดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลคำตอบในตอนต้นที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ (Percent) แล้วนำค่าร้อยละไปเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

2. ผลคำตอบในตอนต้นที่ 2 ซึ่งเป็นความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาออกโรงเรียน ผู้นำท้องถิ่น และโต๊ะอิหม่าม เกี่ยวกับงาน บทบาท หรือหน้าที่ของโต๊ะอิหม่ามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้ามาช่วยเหลือ ส่งเสริมให้การสนับสนุนการพัฒนาโครงการการศึกษาออกระบบโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน นำมาหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทุกข้อกระทงและทุกด้านในแบบประเมินค่า (Rating Scale) โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยซึ่งแบ่งเป็นช่วงดังนี้

\bar{x} = 1.00-1.49 น้อยที่สุด ตามข้อความที่กำหนดให้ในแบบสอบถาม

\bar{x} = 1.50-2.49 น้อย ตามข้อความที่กำหนดให้ในแบบสอบถาม

\bar{x} = 2.50-3.49 ปานกลาง ตามข้อความที่กำหนดให้ในแบบสอบถาม

\bar{x} = 3.50-4.49 มาก ตามข้อความที่กำหนดให้ในแบบสอบถาม

\bar{x} = 4.50-5.00 มากที่สุด ตามข้อความที่กำหนดให้ในแบบสอบถาม

3. ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

เพื่อทดสอบสมมติฐาน และทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นตามการรับรู้ของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ผู้นำท้องถิ่น และโต๊ะอิหม่าม ในกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับบทบาทของโต๊ะอิหม่ามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการสนับสนุนการพัฒนาโครงการการศึกษาในระบบโรงเรียน และในกรณีพบว่าความแตกต่างมีนัยสำคัญได้ใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยที่ละคู่

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติดังกล่าว ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X (Statistical Package for Social Sciences) จากสถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. สำหรับคำถามปลายเปิดที่เป็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ผู้นำท้องถิ่น และโต๊ะอิหม่าม เกี่ยวกับบทบาทของโต๊ะอิหม่ามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการสนับสนุนการพัฒนาโครงการการศึกษาในระบบโรงเรียนในแต่ละด้าน ผู้วิจัยได้สรุปและนำเสนอในรูปการบรรยาย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย